

Sygn. akt II DSI 69/19

POSTANOWIENIE

Dnia 10 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący)

SSN Adam Tomczyński (sprawozdawca)

SSN Konrad Wytrykowski

Protokolant Karolina Majewska

w sprawie adwokat M. G.

obwinionej o czyn stanowiący przewinienie dyscyplinarne z art. 80 ustawy Prawo o
adwokaturze w zw. z § 50 i § 1 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności
Zawodu,

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej

na rozprawie w dniu 10 grudnia 2019 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę obwinionej z urzędu

od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 27
października 2018 roku, sygn. akt WSD (...)

postanowił:

I. oddalić kasację;

II. kosztami postępowania kasacyjnego w wysokości 20 zł
obciążyć obwinioną adwokat M. G..

UZASADNIENIE

I. Opis zarzutu

Adwokat M. G. została obwiniona, o to że:

- 1) w okresie od dnia 3 sierpnia 2006 r. do dnia 28 października 2007 r. przyjęła od G. K. honorarium adwokackie za prowadzenie sprawy cywilnej w łącznej kwocie 20.000,00 zł (słownie: dwadzieścia tysięcy złotych) w czterech równych ratach po 5.000,00 zł każda, otrzymanych w dniach 3 sierpnia 2006 r., 11 stycznia 2007 r., 20 kwietnia 2007 r., 28 października 2007 r. po czym do dnia 17 stycznia 2014 r. nie rozliczyła się z G. K. z pobranego honorarium,

tj. dopuściła się przewinienia dyscyplinarnego z art. 80 Prawa o adwokaturze w związku z § 50 ust. 1 Zbioru Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu.

- 2) w okresie od dnia 3 sierpnia 2006 r. do dnia 9 lutego 2013 r. nie informowała G. K. o postępie i wynikach powtórzonej sprawy cywilnej oraz nie czuwała nad jej przebiegiem,

tj. dopuściła się przewinienia dyscyplinarnego z art. 80 Prawa o adwokaturze w związku z § 49 Zbioru Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu.

II. Opis orzeczenia sądu I instancji.

Orzeczeniem z dnia 4 lipca 2018 r., sygn. akt SD (...), Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej w W. obwinioną adw. M. G.:

- 1) uznał za winną tego, że do dnia 17 stycznia 2014 r. nie rozliczyła się z G. K. z przyjętego od niej honorarium za prowadzenie sprawy cywilnej w łącznej kwocie 20.000,00 zł, otrzymanego od G. K. w 4 równych ratach po 5.000,00 zł każda w dniach: 3 sierpnia 2006 r., 11 stycznia 2007 r., 20 kwietnia 2007 r., 28 października 2007 r., co stanowi delikt dyscyplinarny z art. 80 Prawa o adwokaturze w związku z § 50 ust. 1 Zbioru Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu

- i za to na podstawie art. 81 ust. 1 pkt 4 Prawa o prokuraturze w związku z art. 80 tej ustawy w związku z § 50 ust. 1 Zbioru Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu, wymierzył obwinionej karę dyscyplinarną zawieszenia w czynnościach zawodowych na okres 2 lat oraz na podstawie art. 81 ust. 3 Prawa o prokuraturze orzekł dodatkowo wobec obwinionej zakaz wykonywania patronatu na okres 5 lat;

- 2) na podstawie art. 95n pkt 1 Prawa o adwokaturze w związku z art. 17 § 1 pkt 6 kpk w związku z art. 88 ust. 2 Prawa o adwokaturze umorzył postępowanie w zakresie czynu zarzucanego obwinionej w pkt. 2 wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego z dnia 3 września 2014 r.;
- 3) na podstawie art. 95l ust. 2 i 3 Prawa o adwokaturze, w związku z pkt 1 i 2 Uchwały Nr (...) Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 1 lipca 2017 r. w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego zasądził od obwinionej na rzecz Izby Adwokackiej w W. koszty postępowania dyscyplinarnego w wysokości 2.000,00 zł za dochodzenie dyscyplinarne i w wysokości 3.000,00 zł za postępowanie przed Sądem Dyscyplinarnym I instancji – w zakresie skazania za czyn określony w pkt 1 orzeczenia, a w pozostałym zakresie koszty postępowania dyscyplinarnego przejmuje na rachunek Izby Adwokackiej w W.;
- 4) na podstawie § 14 ust. 2 pkt 3 i § 16 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieodpłatnej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, przyznał: adw. I. Ł. kwotę 840,00 zł, adw. Ł. K. kwotę 504,00 zł, powiększonych o należny podatek Vat w stawce 23% z tytułu wynagrodzenia za pełnienie funkcji obrońcy z urzędu dla adw. M. G.

III. Odwołanie obwinionej i obrońcy obwinionej.

Od niniejszego orzeczenia obrońca obwinionej adw. I. Ł. wniosła w dniu 23 sierpnia 2018 r. odwołanie, w którym zarzuciła zaskarżonemu orzeczeniu

błędną ocenę stanu faktycznego mającą wpływ na przyjęcie, że obwiniona dopuściła się czynu opisanego w § 50 ust. 1 Zbioru Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu.

W powołaniu na podniesiony zarzut obrońca obwinionej wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i orzeczenie co do istoty przez uniewinnienie obwinionej.

Powyższy wniosek argumentowała faktem nieprzyznania się do winy przez obwinioną, ograniczeniem przypisywanych jej czynów do jednego. Obrońca wskazał też, że nieprzyznanie się do winy było jedynym oświadczeniem „łożonym przez obwinioną, która skutecznie torpedowała postępowanie, skutecznie je przedłużając licząc na przedawnienie”.

IV. Opis orzeczenia sądu II instancji

Orzeczeniem z dnia 27 października 2018 r., sygn. akt WSD-(...), Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury w W. na podstawie art. 95n Prawa o adwokaturze w związku z art. 437 § 1 kpk:

- 1) zaskarżone orzeczenie utrzymał w mocy;
- 2) na podstawie art. 95l ust. 2 Prawa o adwokaturze, w związku z uchwałą nr (...) Naczelnej Rady Adwokackiej z 1 lipca 2017 r. w sprawie określenia wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego obciążył obwinioną kosztami postępowania odwoławczego w wysokości 1.000,00 zł.

V. Kasacja obrońcy obwinionego oraz zarzuty zawarte w tym środku zaskarżenia

Obrońca obwinionej adw. R. K. na podstawie art. 91a Prawa o adwokaturze w związku z art. 520 i nast. kpk złożył w dniu 6 maja 2019 r. kasację od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 27 października 2018 r., zarzucając mu na podstawie art. 91b Prawa o adwokaturze:

- 1) rażące naruszenie prawa, tj. art. 86 § 1 kpk i art. 6 kpk poprzez rozpoznanie odwołania wniesionego na niekorzyść obwinionej przez obrońcę z urzędu od wyroku Sądu Dyscyplinarnego izby Adwokackiej w W. z dnia 4 lipca 2018 r.,

w konsekwencji czego doszło do rozpoznania bezskutecznego środka odwoławczego, co doprowadziło do niewątpliwego naruszenia prawa obwinionej do obrony;

- 2) rażącą niewspółmierność kary dyscyplinarnej, poprzez utrzymanie w mocy wyroku Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w W. z dnia 4 lipca 2018 r., którym orzeczono karę dyscyplinarną zawieszenia w czynnościach zawodowych na okres 2 lat oraz dodatkowo zakaz wykonywania patronatu na okres 5 lat, w sytuacji gdy nie zostało rozważone zastosowanie wobec obwinionej kary łagodniejszego rodzaju, w szczególności kary nagany lub kary pieniężnej, zwłaszcza iż uprzednio stosowana wobec obwinionej była kara upomnienia.

W oparciu o powyższe zarzuty obrońca obwinionej na podstawie art. 95n pkt 1 Prawa o adwokaturze w związku z art. 537 § 1 kpk wniósł o:

- 1) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania.
- 2) zasądzenie kosztów obrony z urzędu, albowiem nie zostały one uiszczone w całości ani w części.

VI. Rozważania Sądu Najwyższego

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy obwinionej nie jest zasadna z oczywistych powodów.

Pierwszy zarzut kasacyjny nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ obwinionej zapewniono w postępowaniu prawo do obrony, które mogła realizować osobiście lub poprzez obrońcę. Nie stawiając się na rozprawy – ani na etapie izbowym ani odwoławczym – obwiniona zrezygnowała z osobistego prawa do odpierania postawionych jej zarzutów. Skorzystała natomiast z prawa do obrońcy z urzędu i taką obronę w toku postępowania jej zapewniono. W praktyce realizowaną przez dwóch wyznaczonych kolejno do tego celu adwokatów. I tak, obrońca obwinionej adw. Ł. złożyła w terminie odwołanie od

orzeczenia sądu I instancji, w którym określiła w niebudzącym wątpliwości zakresie swój wniosek o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie obwinionej. W jego uzasadnieniu podkreśliła, że także poprzednio działający obrońca adw. K. wnioskował o uniewinnienie obwinionej ze wszystkich stawianych jej zarzutów. Tym samym, przy uwzględnieniu wcześniejszego nieprzyznania się obwinionej do winy, zachowano jednolite stanowisko w przedmiocie obrony.

Obwiniona miała zagwarantowane prawo do udziału we wszystkich rozprawach, na których mogła odnieść się osobiście do przedstawianych dowodów, określić własne stanowisko w sprawie, zgłaszać wnioski dowodowe, a także kontrolować sposób świadczenia usług przez wyznaczonych obrońców z urzędu. Tymczasem w toku wielu miesięcy trwania postępowania nigdy nie uczestniczyła w rozprawach i nigdy nie usprawiedliwiła swojej nieobecności. Sąd Najwyższy podkreśla, iż w postępowaniu dyscyplinarnym ma pełne zastosowanie gwarancja prawa do obrony w postaci reguły *nemo se ipsum accusare tenetur* (art. 74 § 1 kpk), niemniej brak aktywności obrończej obwinionego nie może być argumentem przemawiającym za jego niewinnością. Świadomość taką powinien mieć w szczególności obwiniony będący profesjonalnym prawnikiem. Powinien on również oczekiwać aktywności swojego obrońcy tylko w takim zakresie, w jakim kontaktował się z nim w trakcie postępowania, przekazywał mu własne stanowisko, ewentualnie zgłaszał sugestie. Obrońca, działając wyłącznie na materiałach zgromadzonych w aktach sprawy, bez możliwości ich weryfikacji z punktu widzenia obwinionego nie może być oceniany negatywnie za czynności niepodjęte w jego interesie, które mogłyby być podjęte, o ile takie informacje lub dowody otrzymałby od obwinionego. *In concreto* reprezentujący obwinioną obrońcy zgodnie podkreślali brak woli współpracy z jej strony w wypracowaniu wspólnych inicjatyw obrończych. Wprawdzie obwiniona skarżyła się na nich, żądając nawet zmiany swojego obrońcy z urzędu, niemniej nie wykazała ich złej woli czy niekompetencji ani nie stwierdziła, iż ich uwagi odnoszące się do jej sposobu kontaktowania się z obrońcą były nieprawdziwe.

Na marginesie podkreślenia również wymaga, iż w obu instancjach sądów korporacyjnych obwiniona odpowiadała przed instytucjami samorządu adwokackiego. Wprawdzie do postępowania dyscyplinarnego adwokatów stosuje się odpowiednio przepisy odnoszące się do postępowania karnego, niemniej instytucje je prowadzące są ciałami *de facto* koleżeńskimi. Przywołany wyżej Kodeks Etyki Adwokackiej w art. 64 nakłada na każdego adwokata obowiązek stawienia się na każde wezwanie władz adwokatury, a ewentualne niestawiennictwo powinien niezwłocznie usprawiedliwić. W tym kontekście notoryczne niestawiennictwo obwinionej nie tylko utrudniało wykonywanie obowiązków przez organy samorządu, ale negatywnie wpływało na możliwy zakres udzielenia pomocy prawnej przez jej obrońców.

Przywołana przez autora kasacji uwaga na temat oceny odwołania od orzeczenia sądu I instancji, jako wniesionego w istocie na niekorzyść obwinionej, stanowi jedynie argument podniesiony w uzasadnieniu przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny, odnoszący się wyłącznie do przyczyn niezasądzenia przez ten Sąd na rzecz adw. Ł. kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej obwinionej z urzędu. Sąd zacytował przy tym określenia, jakie znalazły się w uzasadnieniu do odwołania oraz przywołał w tym kontekście zapisy art. 86 § 1 kpk w związku z art. 95m Prawa o adwokaturze. Sąd opisał więc, dlaczego obrońca nie zasługuje na wynagrodzenie, a w żadnym razie nie postrzegał całego odwołania jako wniesionego na niekorzyść obwinionej. W tej konkretnej sprawie takie działanie obrońcy nie naruszyło prawa do obrony obwinionej, a strategia „walki o przedawnienie” miała szanse na powodzenie, gdyż dodatkowa zwłoka w rozpoznawaniu sprawy mogłaby skutkować korzystnym dla obwinianej rozstrzygnięciem. Podobnie, przywołany przez obrońcę fakt utrudnionego kontaktu z obwinioną czy braku ustosunkowania się jej do ogłoszonego orzeczenia sądu izbowego, potwierdzały tylko doświadczenie w kontaktach z obwinioną obu sądów rozpatrujących tę sprawę, co dokumentują z kolei protokoły poszczególnych rozpraw.

Sąd Najwyższy w pełni docenia wagę konstytucyjnej zasady prawa do obrony w postępowaniu karnym (art. 42 ust. 2 Konstytucji RP), ale skuteczne

podniesienie zarzutu kasacyjnego naruszenia w orzeczeniu sądu odwoławczego art. 6 kpk wymagałoby wykazania, iż wspomniane naruszenie miało wpływ na zapadłe rozstrzygnięcie. Tymczasem uzasadnienie kasacji nie zawiera żadnego argumentu tego rodzaju, poprzestając na przywołaniu wyżej opisanej wzmianki w uzasadnieniu orzeczenia. Samo orzeczenie nie pogorszyło również sytuacji prawnej obwinionej. Dlatego w tym stanie rzeczy odwołanie obrońcy obwinionej nie było środkiem bezskutecznym, jak utrzymuje autor kasacji, nie naruszyło prawa obwinionej do obrony i Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury prawidłowo dokonał oceny zgłoszonych w nim, choć nad wyraz lapidarnie, zarzutów.

Nie można też zapomnieć, że obwiniona mogła samodzielnie sporządzić odwołanie i podnieść w nim wszystkie argumenty na swoją obronę. Nie skorzystała z tego prawa ani też z prawa do osobistego uczestnictwa w postępowaniu.

Także drugi zarzut kasacyjny nie jest uzasadniony. Podniesienie zarzutu rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej w kontekście zakresu udowodnionego przewinienia i jego nadal nie naprawionych skutków jest gołosłowne i nie uwzględnia także faktu, iż obwiniona została już wcześniej ukarana karą dyscyplinarną. Podkreślenia również wymaga, że ten zarzut kasacyjny nie ma swojego zakotwiczenia w zarzutach podniesionych w odwołaniu obrońcy obwinionej i stąd nie był przedmiotem pogłębionej oceny ze strony sądu II instancji.

Wobec wątpliwości, jakie zgłosił autor kasacji, Sąd Najwyższy zwraca uwagę, iż do kwestii zastosowanej w sprawie sankcji bardzo szczegółowo odniósł się sąd izbowy, kwalifikując zachowanie obwinionej jako: „rażący przykład braku odpowiedzialności i uczciwości w rozliczeniach finansowych z klientką oraz nadużycia jej zaufania”, nie znajdując dla obwinionej żadnych okoliczności łagodzących, które mogłyby mieć znaczenie przy wymiarze kary. Natomiast rażącej niewspółmierności kary nie można opierać na subiektywnej ocenie ani wyłącznie w porównaniu z wcześniej stosowanymi karami lub karami wymierzanymi w innych sprawach. W orzecznictwie wskazuje się, że w ramach

postępowania dyscyplinarnego wymierzona kara może być uważana za łagodną albo surową. Jest ona bowiem kategorią ocenną. Liczy się natomiast, aby nie była łagodną albo surową w stopniu naruszającym poczucie sprawiedliwości i z tej właśnie przyczyny nie dającą się zaakceptować (por. wyrok SN z 25.03.2009 r., SNO 14/09, LEX nr 707921).

W przedmiotowej sprawie nie można przyjąć, że kary nałożone na obwinioną naruszają poczucie sprawiedliwości, zwłaszcza jeśli uwzględni się charakter zawodu zaufania publicznego, jaki obwiniona wykonuje oraz nakaz przestrzegania przez adwokata nie tylko przepisów prawa powszechnego, ale i dodatkowo przyjętych zasad etycznych właściwych dla członków tej korporacji zawodowej. Wbrew tezie postulowanej przez obrońcę obwinionej w kasacji sąd nie ma obowiązku w drodze eliminacji tłumaczyć, dlaczego wobec obwinionej nie orzekł każdej z kar składających się na katalog kar dyscyplinarnych, ale wyłącznie uzasadnić tę, którą w danym przypadku uznał za celową. Temu zaś zadaniu sąd izbowy w pełni sprostał.

W kasacji brakuje natomiast zarzutów zgłoszonych w odwołaniu wobec orzeczenia sądu izbowego w zakresie błędnej oceny stanu faktycznego mającego wpływ na przyjęcie, że obwiniona dopuściła się zarzucanego jej deliktu dyscyplinarnego. Z kolei wymiar kary został detalicznie uzasadniony przez sąd I instancji, a Sąd Najwyższy w pełni podziela przedstawioną tam argumentację. Orzeczonej kary w żadnym razie nie da się określić jako surowej biorąc pod uwagę całkowite zlekceważenie obowiązków adwokackich przez obwinioną.

Mając na względzie powyższą argumentację, Sąd Najwyższy oddalił przedmiotową kasację w całości, uznając jej zarzuty za bezzasadne.

